

MITEN KAKSITASOUOMAT VAIKUTTAVAT UOMAYMPÄRISTÖN MONIMUOTOISUUTEEN?

Kaisa-Leena Huttunen
Erikoistutkija

Suomen ympäristökeskus, Luontoratkaisut

HELSINGIN YLIOPISTO
HELSINGFORS UNIVERSITET
UNIVERSITY OF HELSINKI

Tutkimuksen taustaoletukset

tulvatasanteet
pidättävät
ravinteita ja
kiintoainetta

monipuolistaa
rannan
elinympäristöjä

vesi säilyy
alivesiuomassa
myös
kuivempina
aikoina

lisää uoman
rakenteellista
vaihtelevuutta

Tutkimuskysymykset

1. Lisääkö kaksitasouomarakenne eliöstön monimuotoisuutta perinteiseen perkaukseen verrattuna
  - a) uomassa?
  - b) rantavyöhykkeellä?
2. Mitkä tekijät vaikuttavat mahdollisiin hyötyihin?

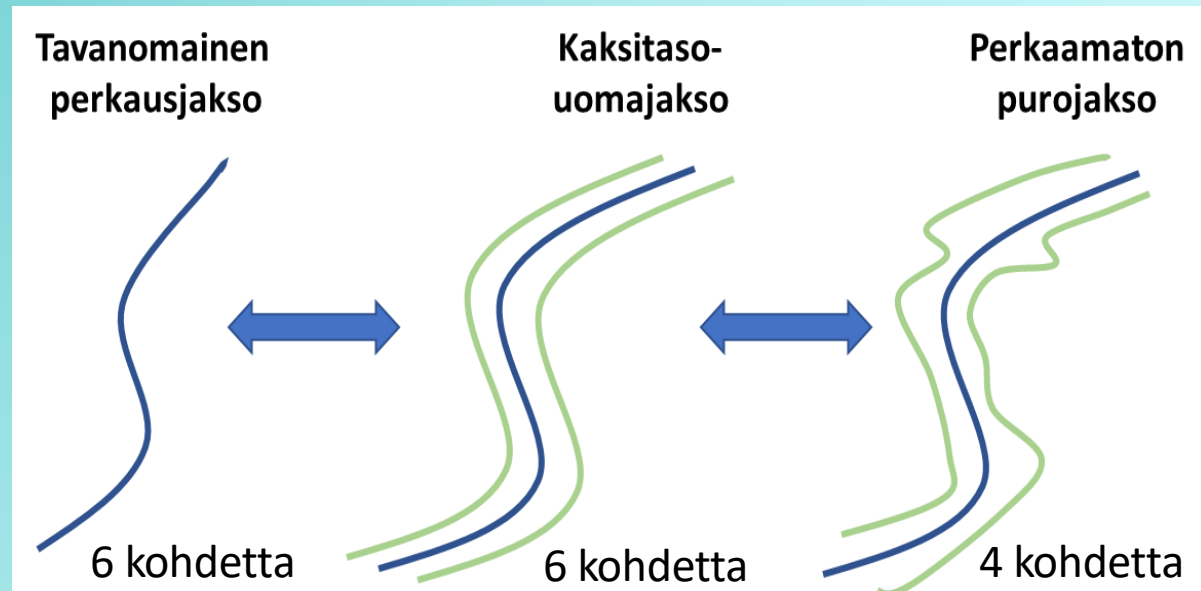

Tutkimuskohteet ja -asetelma

Leppioja, Tyrnävä
Lötisbäcken, Vöyri
Juottimenoja, Perniö
Ritobäcken, Sipoo
Hardombäcken, Loviisa
Kaukaronoja, Köyliö

- ❖ perinteinen uoma ja kaksitasouoma peräkkäisinä jaksoina jokaisella tutkimuskohteella
- ❖ lisäksi osalla kohteista myös perkaamaton purojako

Tutkitut muuttujat

Elinympäristö	Tekijä	Hard	Juot	Kauk	Lepp	Löti	Rito
Piennar ja tulvatasanne	kasvillisuus	X	X	X	X		X
Piennar ja tulvatasanne	kovakuoriaiset		X		X	X	X
Uoma	kasvillisuus	X	X	X	X		X
Uoma	selkärangattomat		X		X		X
Uoma	pohjan piilevät		X		X		X

Lisäksi mittauksia keskeisistä **ympäristötekijöistä** (vesikemia, pohjanrakenne, sammalpeittävyys, lämpötila, virrannopeus, veden syvyys, valonmäärä)

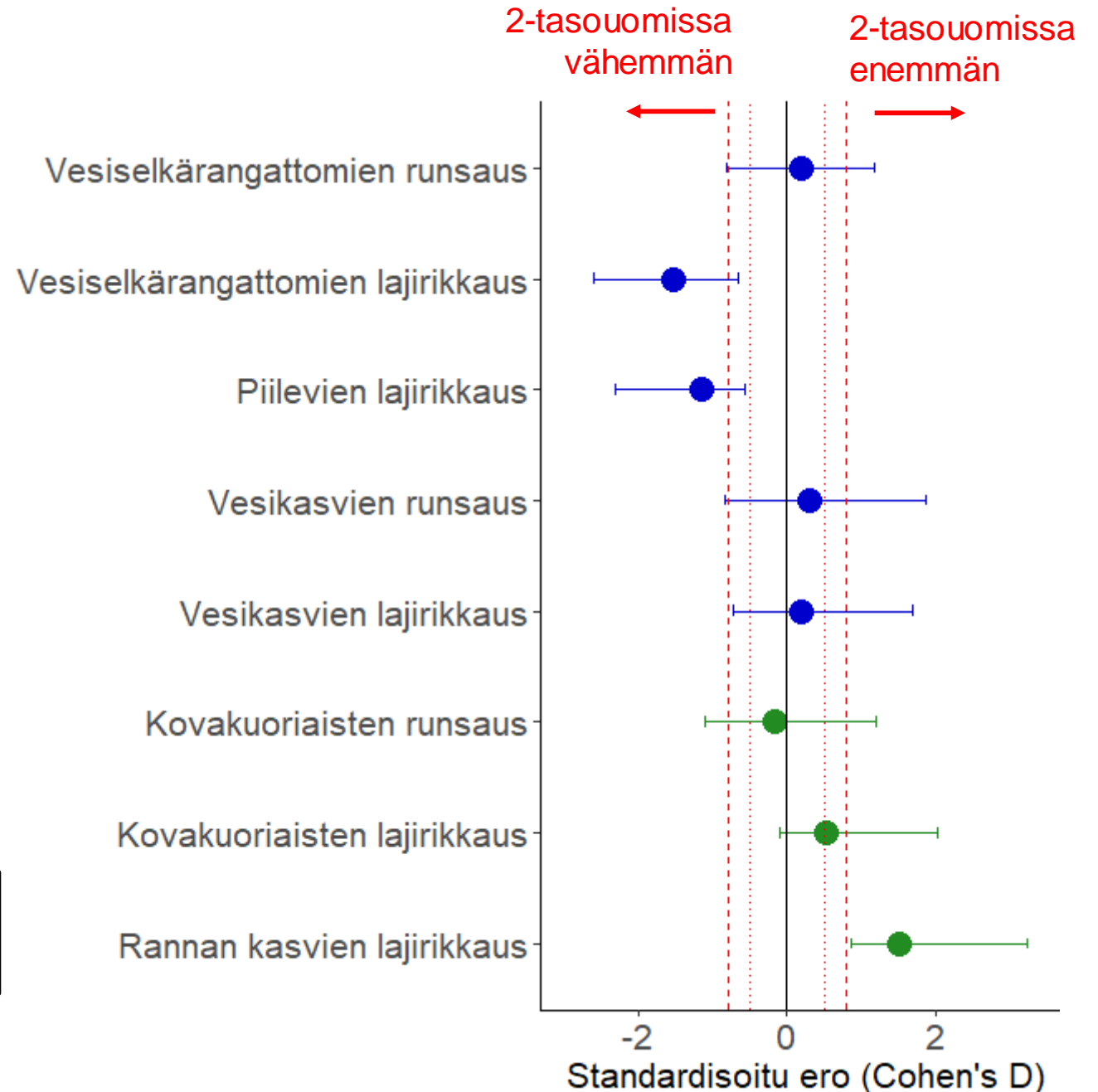

Yleistetyt erot uomatyyppien välillä

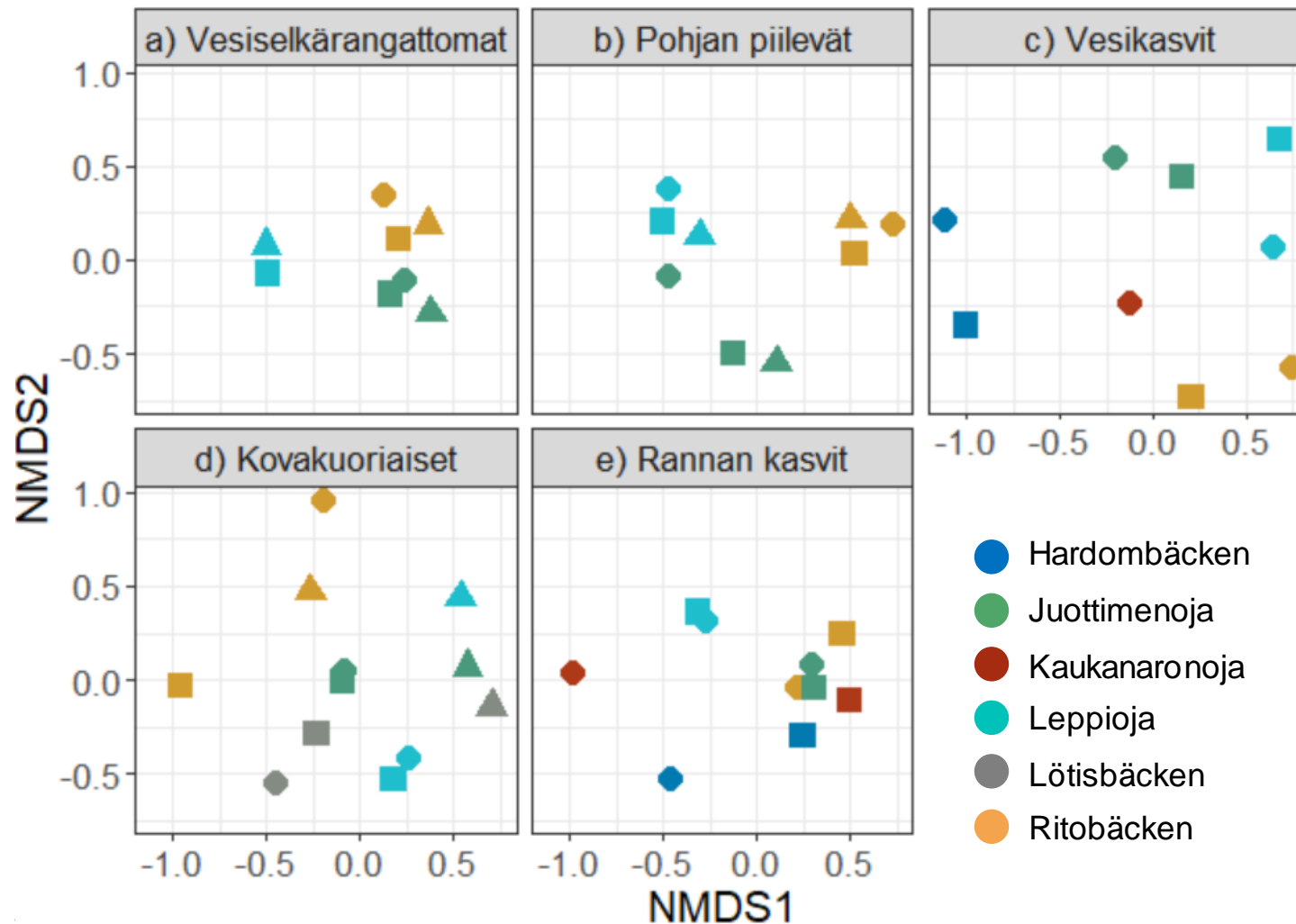
Kaksitasouomissa ...

- ❖ perinteisiä ojauomia alhaisempi vesiselkärangattomien ja piilevien lajimäärä
- ❖ yleensä suurempi vesikasvien peittävyys ja lajimäärä
- ❖ suurempi kovakuoriaisten ja kasvien lajirikkaus rantavyöhykkeellä

osassa muuttujista paljon vaihtelua kohteiden välillä

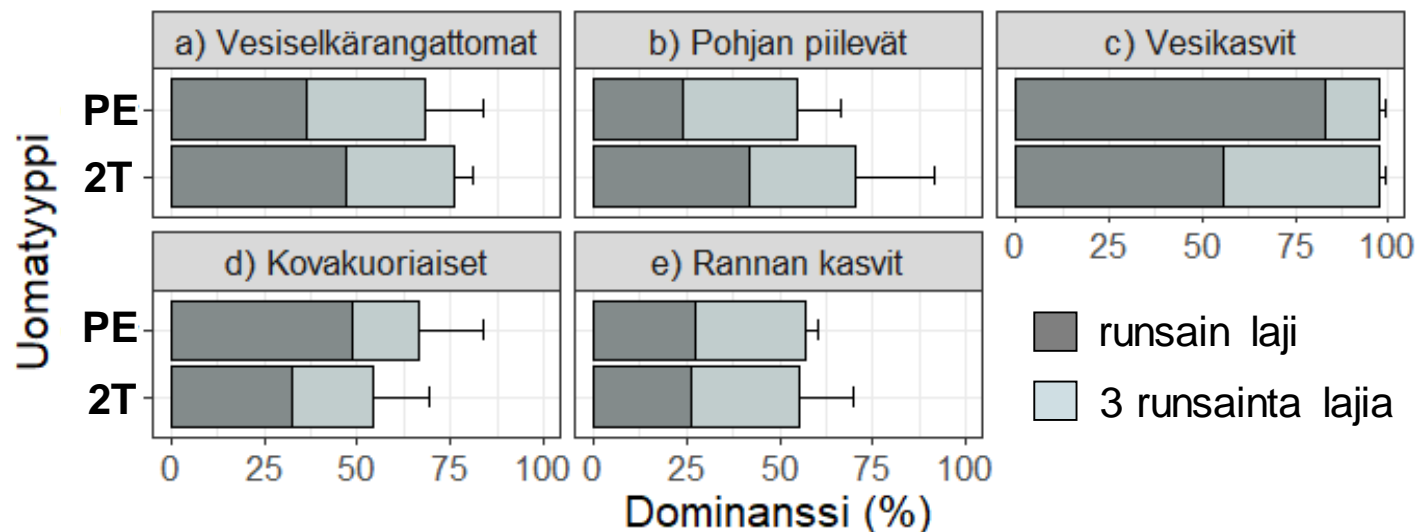
Erot eliöyhteisöjen koostumuksessa

- ❖ lajien suhteellisiin runsauksiin perustuva **Non-metric MultiDimensional Scaling** -ordinaatio
- ❖ mitä lähempänä pisteet toisiaan sitä samankaltaisempi lajikoostumus
- ❖ lajikoostumuksessa isompia eroja eri kohteiden kuin eri uomatyypin välillä

Dominanssi ja vallitsevat lajit

- ❖ sekä perinteisten että kaksitasouomien eliöyhteisöt pääsääntöisesti voimakkaasti muutaman lajin dominoimia
- ❖ erot dominanssissa selkeimmät vesikasveilla ja kovakuoriaisilla
- ❖ dominoivat lajit usein samoja eri uomatyypin välillä

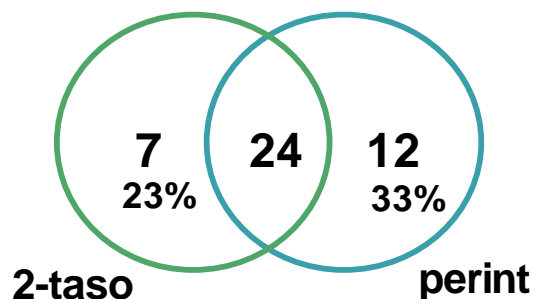

Kaksitasouoma	Perinteinen
Vesiselkärangattomat:	
1. Surviaissääsket	1. Purokatka
2. Mäkäret	2. Surviaissääsket
3. Purokatka	3. Harvasukasmadot
Vesikasvit:	
1. Rantapalpakko	1. Rantapalpakko
2. Ojapalpakko	2. Solmuvihvilä
3. Viiltosara	3. Korpikaisla
Rannan kovakuoriaiset:	
1. Aitosysikiitäjäinen	1. Aitosysikiitäjäinen
2. Kuperamäihiäinen	2. Hilvekuoriainen
3. <i>Atheta euryptera</i>	3. Isosysikiitäjäinen
Rannan kasvit:	
1. Maitohorsma	1. Nurmipuntarpää
2. Viitakastikka	2. Maitohorsma
3. Ojasorsimo	3. Korpikastikka

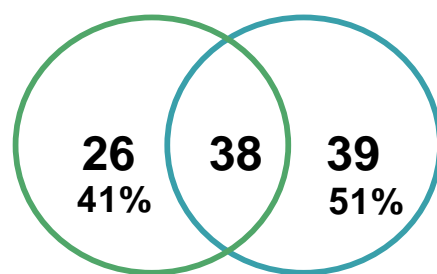

Yhteiset ja uniikit lajit

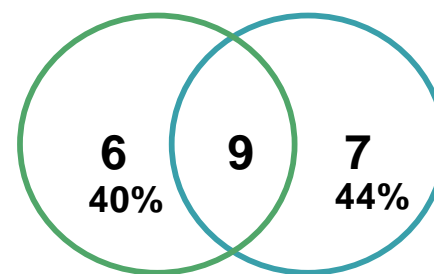
a) Vesiselkärangattomat

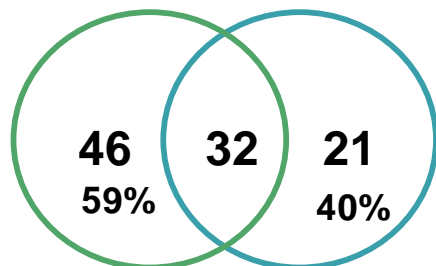
b) Pohjan piilevät

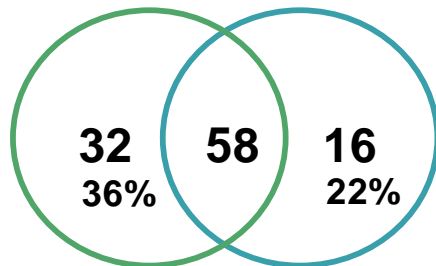
c) Vesikasvit

d) Kovakuoriaiset

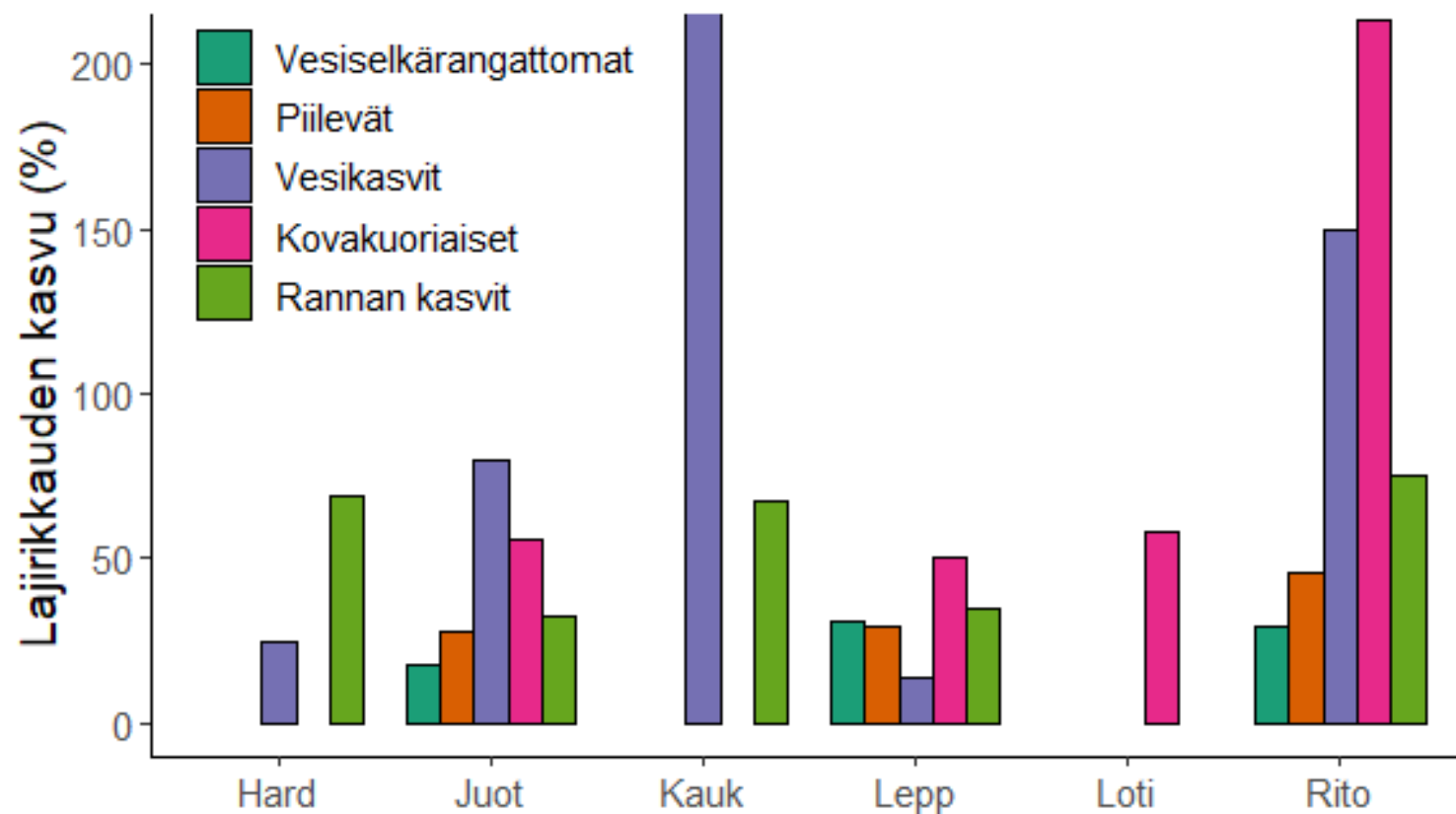

e) Rannan kasvit

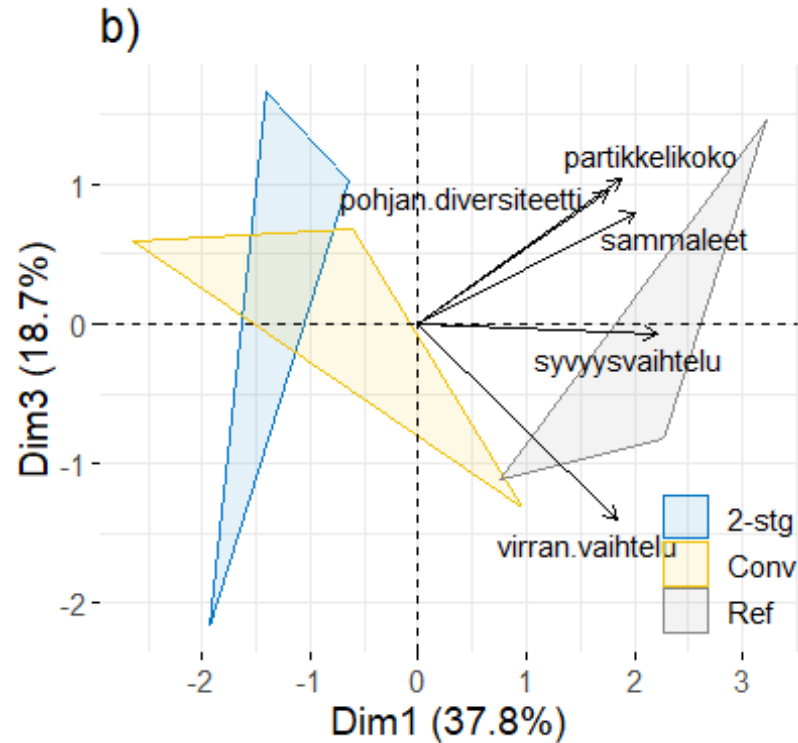
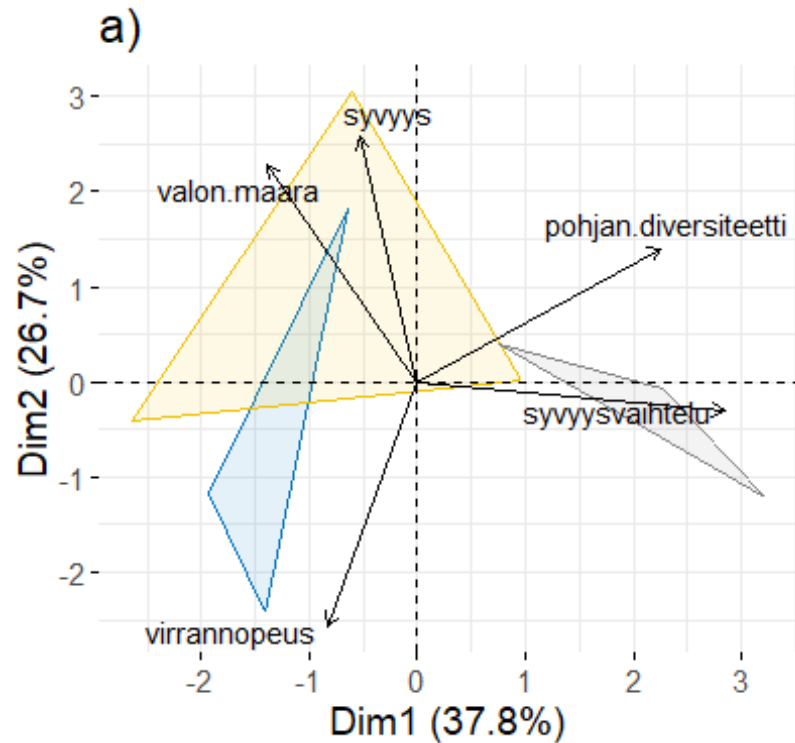
- ❖ sekä kaksitasouomajaksoilla että perinteisillä uomajaksoilla paljon vain toisella jaksotyypillä esiintyviä lajeja
- ❖ suurin ero uniikkien lajien määrässä rantavyöhykkeen kovakuoriaisissa ja kasveissa

Alueellinen eliöstön monimuotoisuus

- ❖ gammadiversiteetti = uomatyyppien yli laskettu lajirikkaus
- ❖ kaksitasouomien lisääminen maisemaan nosti lajirikkautta kaikilla tutkimuskohteilla ja eliöryhmillä
- ❖ keskimäärin suurin kasvu vesikasveilla ja rantavyöhykkeen kovakuoriaisilla ja kasveilla

Uomatyyppien hydromorfologinen rakenne

- ❖ kaksitasouomat ja perinteiset uomat eivät juuri eroa toisistaan uoman ominaisuuksien suhteen
- ❖ molemmat uomatyytit eroavat perkaamattomista uomajaksoista, joilla
  - suurempi pohjan partikkelikoko ja sen vaihtelu
  - enemmän syvyyden ja virranopeuden vaihtelua
  - enemmän vesisammalia

Johtopäätökset 1/2

tulvatasanteet
pidättävät
ravinteita ja
kiintoainetta

monipuolistaa
rannan
elinympäristöjä

vesi säilyy
alivesiuomassa
myös
kuivempina
aikoina

lisää uoman
rakenteellista
vaihtelevuutta

KT-uomajaksojen
rannoilla perinteisiä
monimuotoisempi eliöstö

KT-uomissa perinteisiä
suurempi vesikasvien
peittävyys ja lajimäärä

KT-uomissa perinteisiä
alhaisempi pohjaeliöstön
lajimäärä

kaksitasouomien lisääminen maatalousmaisemaan nosti alueellista kokonaislajimäärää pelkkiin perinteisiin uomiin verrattuna

Johtopäätökset 2/2

- ❖ kaksitasouomilla positiivisia vaikutuksia erityisesti rantavyöhykkeen monimuotoisuuteen
- ❖ uomassa eliöstön monimuotoisuutta voitaisiin todennäköisesti edistää
  - monipuolistamalla uoman hydro-morfologista rakennetta
  - lisäämällä puuvartista kasvillisuutta rantavyöhykkeelle
- ❖ tutkimuskohteiden määrän lisääminen parantaisi tulosten edustavuutta ja yleistettävyyttä
- ❖ osa muutoksista vie aikaa

Valumavesi

Tutkimusta vesien ja luonnon monimuotoisuuden hyväksi